

Vlada
Crne Gore

Platforma ekonomskog oporavka
2022 - 2026. godine

Ministarstvo
ekonomskog razvoja

Nacrt za javnu raspravu

DIO IV

Operativni ciljevi, indikatori, prioriteti i
mjere

Nacrt za javnu raspravu

SADRŽAJ

Izvršni rezime	4
Veza principa ekonomskog oporavka i operativnih ciljeva.....	5
Pregled indikatora.....	6
Broj prioriteta i mjera po operativnim ciljevima.....	6
Finansijski plan za realizaciju Platforme ekonomskog oporavka, kumulativno za period 2022- 2026. godina	7
Operativni cilj 1: Makroekonomska stabilnost , snažne i održive javne finansije	9
Prioritet 1.1.: Reforma poreske politike	9
Prioritet 1.2.: Borba protiv sive ekonomije i korupcije	10
Prioritet 1.3.: Održive javne finansije.....	10
Prioritet 1.4.: Stabilan finansijski sektor	11
Operativni cilj 2: Stabilizacija socio-demografskih izazova, jačanje kadrovskih potencijala ...	12
Prioritet 2.1.: Smanjenje regionalnih dispariteta.....	12
Prioritet 2.2.: Smanjenje nejednakosti u društvu	12
Prioritet 2.3.: Jačanje kapaciteta Zavoda za zapošljavanje.....	13
Prioritet 2.4. : Jačanje kapaciteta Uprave za kadrove.....	13
Operativni cilj 3: Diversifikacija ekonomije, redizajniranje turizma	14
Prioritet 3.1.: Jačanje domaće privrede.....	14
Prioritet 3.2.: Povećanje podrške za izvoznike i supstitucije uvoza	15
Prioritet 3.3.: Redizajniranje turizma.....	15
Operativni cilj 4: Kvalitetnija realizacija infrastrukturnih projekata	16
Prioritet 4.1. : Kvalitetna realizacija infrastrukturnih projekata	16
Prioritet 4.2.: Fer energetska tranzicija	18
Prioritet 4.3.: Bolja saobraćajna integracija.....	18
Operativni cilj 5: Inovacije, digitalizacija i zelena ekonomija.....	20
Prioritet 5.1.: Inovativna i digitalna Crna Gora	20
Prioritet 5.2.: Zelena Crna Gora	21
Operativni cilj 6: Dobro upravljanje, efikasna koordinacija i monitoring strateških dokumenata i projekata.....	23
Prioritet 6.1. Unaprijediti sistem strateškog planiranja.....	23
Prioritet 6.2. Bolja koordinacija između centralne vlade, operativnih uprava i tijela, jedinica lokalne samouprave, međunarodnih institucija.....	23
Prioritet 6.3. Dobro upravljanje	23

Izvršni rezime

Shodno Platformi ekonomskog oporavka, definisano je 15 principa za njenu implementaciju. Da bi se principi ispunili, određeno je šest operativnih ciljeva, 19 prioriteta i 223 mjera. Definisana su ukupno 41 indikatora od kojih 13 kvalitativnih i 28 kvantitativna indikatora.

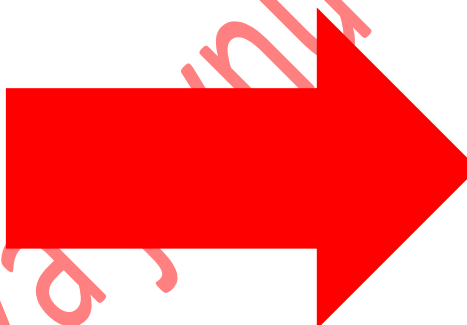
Principi ekonomskog oporavka	Operativni ciljevi
<ul style="list-style-type: none">• Građani Crne Gore na prvom mjestu;• Stabilizacija demografske krize;• Smanjenje nezaposlenosti;• Odgovorna socijalna politika;• Oporavak javnih finansija;• Vladavina prava i nulta tolerancija na korupciju;• Zelena tranzicija i digitalna ekonomija;• Ohrabrivanje i njegovanje privatne inicijative;• Ravnomjeran regionalni rast i razvoj• Ekonomija zasnovana na inovacijama i znanju• Pozicioniranje Crne Gore kao destinacije održivog turizma• Privlačenje stranih direktnih investicija• Jačanje sistema kontrole, unaprijeđena koordinacija i planiranje infrastrukturnih projekata;• Regionalna saradnja u kontekstu ubrzanog pridruživanja EU.	<ul style="list-style-type: none">• Makroekonomska stabilnost, snažne i održive javne finansije• Stabilizacija socio-demografskih izazova, jačanje kadrovskih potencijala• Diversifikacija ekonomije, redizajniranje turizma• Kvalitetnija realizacija infrastrukturnih projekata• Inovacije, digitalizacija i zelena ekonomija• Dobro upravljanje, efikasna koordinacija i monitoring strateških dokumenata i projekata

Posebno treba istaći da Platforma ekonomskog oporavka predstavlja okvirni dokument na osnovu kojeg se mogu dizajnirati buduće aktivnosti svih aktera u crnogorskom društvu. Kao takva, Platforma ekonomskog oporavka pruža glavne smjernice ekonomskog razvoja Crne Gore u narednom periodu.

Veza principa ekonomskog oporavka i operativnih ciljeva

Principi ekonomskog oporavka

- Građani Crne Gore na prvom mjestu;
- Stabilizacija demografske krize;
- Smanjenje nezaposlenosti;
- Odgovorna socijalna politika;
- Oporavak javnih finansija;
- Vladavina prava i nulta tolerancija na korupciju;
- Zelena tranzicija i digitalna ekonomija;
- Ohrabrivanje i njegovanje privatne inicijative;
- Ravnomjeran regionalni rast i razvoj
- Ekonomija zasnovana na inovacijama i znanju
- Pozicioniranje Crne Gore kao destinacije održivog turizma
- Privlačenje stranih direktnih investicija
- Jačanje sistema kontrole, unaprijeđena koordinacija i planiranje infrastrukturnih projekata;
- Regionalna saradnja u kontekstu ubrzanog pridruživanja EU.

Operativni ciljevi

- Makroekonomska stabilnost , snažne i održive javne finansije
- Stabilizacija socio-demografskih izazova, jačanje kadrovskih potencijala
- Diversifikacija ekonomije, redizajniranje turizma
- Kvalitetnija realizacija infrastrukturnih projekata
- Inovacije, digitalizacija i zelena ekonomija
- Dobro upravljanje, efikasna koordinacija i monitoring strateških dokumenata i projekata

Pregled indikatora

U okviru 6 operativnih ciljeva, postavljeno je ukupno 41 indikator i to 13 kvalitativnih i 28 kvantitativna indikatora:

Operativni cilj	Kvalitativni	Kvantitativni	Ukupno
Operativni cilj 1: Makroekonomska stabilnost, snažne i održive javne finansije	4	8	13
Operativni cilj 2: Stabilizacija socio-demografskih izazova, jačanje kadrovskih potencijala	1	7	8
Operativni cilj 3: Diversifikacija ekonomije, redizajniranje turizma	1	6	7
Operativni cilj 4: Kvalitetnija realizacija infrastrukturnih projekata	2	4	6
Operativni cilj 5: Inovacije, digitalizacija i zelena ekonomija	4	3	7
Operativni cilj 6: Dobro upravljanje, efikasna koordinacija i monitoring strateških dokumenata i projekata	1		1
Ukupno	13	28	41

Broj prioriteta i mjera po operativnim ciljevima

Prioriteti i mjere su definisani na osnovu urađene dijagnoze koje su pratile detaljne analize, predloga Programa ekonomskih reformi 2022 – 2024. godine, predloga Fiskalne strategije, izvještaja Evropske komisije kao i predloženih mjera od strane ključnih aktera crnogorskog društva.

Platforma ekonomskog oporavka se sastoji iz 6 operativnih ciljeva, 19 prioriteta i 223 mjere.

Operativni ciljevi i prioriteti	Mjere
Operativni cilj 1: Makroekonomska stabilnost, snažne i održive javne finansije	54
Prioritet 1.1.: Reforma poreske politike	17
Prioritet 1.2.: Borba protiv sive ekonomije i korupcije	11
Prioritet 1.3.: Održive javne finansije	13
Prioritet 1.4.: Stabilan finansijski sektor	13
Operativni cilj 2: Stabilizacija socio-demografskih izazova, jačanje kadrovskih potencijala	31
Prioritet 2.1.: Smanjenje regionalnih dispariteta	3
Prioritet 2.2.: Smanjenje nejednakosti u društvu	15
Prioritet 2.3.: Jačanje kapaciteta Zavoda za zapošljavanje	8
Prioritet 2.4.: Jačanje kapaciteta Uprave za kadrove	5
Operativni cilj 3: Diversifikacija ekonomije, redizajniranje turizma	33
Prioritet 3.1.: Jačanje domaće privrede	22
Prioritet 3.2.: Povećanje podrške za izvoznike	3
Prioritet 3.3.: Redizajniranje turizma	8
Operativni cilj 4: Kvalitetnija realizacija infrastrukturnih projekata	45
Prioritet 4.1.: Kvalitetna realizacija infrastrukturnih projekata	22
Prioritet 4.2.: Fer energetska tranzicija	13
Prioritet 4.3.: Bolja saobraćajna integracija	10
Operativni cilj 5: Inovacije, digitalizacija i zelena ekonomija	43
Prioritet 5.1.: Inovativna i digitalna Crna Gora	28
Prioritet 5.2.: Zelena Crna Gora	15
Operativni cilj 6: Dobro upravljanje, efikasna koordinacija i monitoring strateških dokumenata i projekata	17

Prioritet 6.1. Unaprijediti sistem strateškog planiranja	3
Prioritet 6.2. Bolja koordinacija između centralne vlade, operativnih uprava i tijela, jedinica lokalne samouprave, međunarodnih institucija	3
Prioritet 6.3. Dobro upravljanje	11
Ukupno	223

*Napomena: Pojedine mjere se mogu odnositi na više operativnih ciljeva.

Finansijski plan za realizaciju Platforme ekonomskog oporavka, kumulativno za period 2022- 2026. godina

Stavka	Iznos
Realizacija kapitalnog budžeta	1.500.000.000
Plasmani privredi kroz državnu banku/IRF	1.000.000.000
Realizacija projekata iz Ekonomskog i investicionog plana za Zapadni Balkan	500.000.000
Investicije u fer energetska tranziciju iz sopstvenih sredstava, kredita i ostalih grantova (državne i privatne kompanije)	500.000.000
Realizacija agrobudžeta	350.000.000
Plasmani privredi kroz mehanizam kreditno-garantnog fonda	300.000.000
Izdavanja u istraživanje i razvoj	200.000.000
Ukupno	4.350.000.000

Prilikom definisanja finansijskog plana za realizaciju Platforme ekonomskog oporavka, korišćen je princip opreznosti iz razloga što će biti potrebno uložiti dodatne napore za administrativni i operativni dio u implementaciji složenih reformskih zahvata koji je slabost Crne Gore u ovom trenutku, zbog ograničenih kapaciteta koji su uslovljeni veličinom države.

**Detaljni prikaz
operativnih ciljeva, prioriteta i mjera**

Nacrt za javnu raspravu

Operativni cilj 1: Makroekonomska stabilnost , snažne i održive javne finansije

Indikator	2020.godina	2026. godina
Udio izvornih prihoda u BDP¹	39,1%	>40%
Javni dug/BDP	105%	<65%
Deficit budžeta	10,2%	<3%
Prosječna ročnost javnog duga	6,9 godina	>10 godina
Prosječna stopa rasta BDP-a	-15,3%	Najmanje +5% (prosječno 2022 – 2026. godina)
Redukovana siva ekonomija	>30%	<20% BDP-a
Ostvaren primarni budžetski gotovinski suficit	Ne	Da
Formiran Fiskalni savjet Crne Gore	Ne	Da
Učešće nekvalitetne aktive banaka u ukupnoj aktivi banaka	4,7%	3%
Koeficijent solventnosti banaka	18,52%	20%
Revizija Zakon o budžetu (revizija pravilnosti Državne revizorske institucije)	Negativno mišljenje	Pozitivno mišljenje
Evidentirana imovina u državnom vlasništvu	Ne	Puna evidencija imovine

Prioritet 1.1.: Reforma poreske politike

- 1.1.1. Implementacija programa “Evropa sad!”
- 1.1.2. Usklađivanje Zakona o PDV-u sa preporukama Evropske energetske zajednice
- 1.1.3. Postepeno smanjenje stope PDV-a na osnovne životne namirnice
- 1.1.4. Dalje usklađivanje akcizne politike sa zahtjevima EU
- 1.1.5. Potpuno ustupanje poreza na promet imovinom lokalnim samoupravama
- 1.1.6. Reforma penzionog sistema
- 1.1.7. Sprovesti postupak utvrđivanja realnog poreskog duga sa prijedlogom za rješavanje naplativih potraživanja
- 1.1.8. Uvesti konkurentnu poresku stopu za digitalne nomade

¹ Prosjecni udio izvornih prihoda do 2020. godine zbog pada je bio veći. U ranijem periodu, isti se kretao na nivou 36%.

- 1.1.9. Formirati poresku policiju
- 1.1.10. Razmotriti dodatne mjere podrške za domaće privrednike koji proizvode finalni proizvod namijenjen izvozu
- 1.1.11. Razmotriti oslobađanje poreza na dobit za investicije iseljenika na 5 godina
- 1.1.12. Uvođenje „zelenih“ poreza za finansiranje projekata zaštite životne sredine
- 1.1.13. Ubrzanje povrata PDV-a kompanijama (30 dana)
- 1.1.14. Oslobađanje od poreza na dobit za projekte digitalizacije poslovnih procesa i zelene tranzicije u skladu sa Zakonom o podsticajnim mjerama za razvoj, istraživanje i inovacije
- 1.1.15. Usvajanje podsticajnih mjera industrijama koje imaju potencijal rasta i zapošljavanja domaće radne snage
- 1.1.16. Usklađivanje Zakona o porezu na dodatu vrijednost s pravnom tekovinom EU
- 1.1.17. Sprovođenje akcionog plana za rješavanje pitanja istaknutih u TADAT² analizi

Prioritet 1.2.: Borba protiv sive ekonomije i korupcije

- 1.2.1. Uraditi analizu i metodologije obračuna obima sive ekonomije u Crnoj Gori
- 1.2.2. Suzbijanje neformalne ekonomije kroz reformu poreske administracije
- 1.2.3. Povećana kontrola nelegalne trgovine preko društvenih mreža
- 1.2.4. Puna implementacija sistema elektronskih javnih nabavki
- 1.2.5. Puna transparentnost u pogledu svih odluka o dodjeli državne pomoći
- 1.2.6. Ažuriranje strateškog okvira u oblasti sprečavanja terorizma, pranja novca i finansiranja terorizma
- 1.2.7. Preispitivanje koncesione politike u svim oblastima
- 1.2.8. Osnaživanje kapaciteta Odjeljenja za suzbijanje nepravilnosti i prevara u MFSS
- 1.2.9. Jačanje operativnih, kadrovskih i finansijskih kapaciteta Agencija za zastitu konkurencije
- 1.2.10. Povećanje efikasnosti nadležnih tijela u borbi protiv korupcije kroz digitalizaciju, veću transparentnost i bolju koordinaciju
- 1.2.11. Jačanje kapaciteta uprave za inspeksijske poslove

Prioritet 1.3.: Održive javne finansije

- 1.3.1. Restrukturiranje javnog duga sa produženim rokom otplate
- 1.3.2. Puno sprovođenje programskog budžeta

² Tax administration Diagnostic Assessment Tool

- 1.3.3. Snažnija realizacija projekata kroz privatno-javno partnerstvo
- 1.3.4. Osnivanje Fiskalnog Savjeta Crne Gore
- 1.3.5. Poboljšati održivost penzijskog sistema kroz širenje baze naplate doprinosa
- 1.3.6. Formiranje budžetske inspekcije
- 1.3.7. Jačanje adekvatnih kapaciteta i koordinacija u izvršavanju obaveza između MFSS, CBCG i MONSTAT-a, kada je u pitanju statistika finansija Vlade i usklađenost fiskalnih notifikacija sa ESA 2010 metodologijom
- 1.3.8. Sprovesti popis imovine u drzavnom vlasništvu
- 1.3.9. Puna operacionalizacija kompanije Montenegro Works
- 1.3.10. Unaprjeđenje upravljanja privrednim društvima u većinskom vlasništvu države
- 1.3.11. Jačanje i optimizacija nacionalnog turističkog statističkog sistema
- 1.3.12. Formiranje jedinstvenog sistema za unutrašnje multilateralne kompenzacije i cesije
- 1.3.13. Sprovesti multilateralnu kompenzaciju
- 1.3.14. Sprovesti analizu blokiranih kompanija sa stanovišta poreskog duga

Prioritet 1.4.: Stabilan finansijski sektor

- 1.4.1. Ubrzanje postupaka naplate NPL (nekvalitetnih kredita)
- 1.4.2. Smanjiti učešće nekvalitetne aktive banaka u ukupnoj aktivi banaka
- 1.4.3. Realizacija projekta „Baze prometovanih nekretnina u Crnoj Gori“
- 1.4.4. Podrska razvoju online prodaje i aktuelizaciji nacionalnih eID & Trust servisa
- 1.4.5. Unificiranje procesa prinudne naplate za fizička i pravna lica
- 1.4.6. Uspostavljanje organizovanog međubankarskog tržišta novca u Crnoj Gori (“money market“)
- 1.4.7. Uvođenje Instant plaćanja
- 1.4.8. Implementacija Fintech hub-a
- 1.4.9. Podržati praksu upravljanja imovinom Fonda za zaštitu depozita i upravljanje investicijama
- 1.4.10. Usaglašavanje sa EU zakonodavstvom po pitanju platnih sistema;
- 1.4.11. Donošenje novog strateškog okvira u oblasti sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma, kao i jačanje kapaciteta za praćenje nefinasijskog sektora kroz visokorizične oblasti kao što su igre na sreću, ali i advokatske i notarske dužnosti
- 1.4.12. Uskladiti zakonodavni okvir sa Direktivom o transparentnosti
- 1.4.13. Usvajanje novog Zakona o osiguranju

Operativni cilj 2: Stabilizacija socio-demografskih izazova, jačanje kadrovskih potencijala

Indikator	2020. godina	2026. godina
GINI koeficijent	34,1 (2019)	<30
Stopa nezaposlenosti (Anketa o radnoj snazi)	21,2% % (četvrti kvartal 2020.)	<12%
Stopa nezaposlenosti – mladi	30,6,³	<20%
Stopa rizika od siromaštva	24,5%	<15%
Broj zaposlenih (Anketa o radnoj snazi) ⁴	199.100	280.000
Minimalna zarada	222 eura	Najmanje 500 eura
Prosječna zarada	524 eura	Najmanje 900 eura
Ostvareni UN ciljevi održivog razvoja	Nijedan	4 cilja ostvarena

Prioritet 2.1.: Smanjenje regionalnih dispariteta

- 2.1.1. Najmanje 30% plasmana državne banke (IRF) umjeriti na sjeverni region
- 2.1.2. Najmanje 30% plasmana kreditno-garantnog fonda umjeriti na sjeverni region
- 2.1.3. Opremanje biznis zona na sjeveru iz državnog budžeta

Prioritet 2.2.: Smanjenje nejednakosti u društvu

- 2.2.1. Plasiranje najmanje 10% kredita IRF (ili državne banke) i kroz KGF kompanijama u vlasništvu žena
- 2.2.2. Razmotriti veće poreske olakšice za porodice sa više djece
- 2.2.3. Unapređenje poslovnog ambijenta kroz ekonomsko osnaživanje žena, mladih i ranjivih kategorija društva
- 2.2.4. Uvođenje programa Garancija za mlade u Crnoj Gori
- 2.2.5. Usvojiti Nacionalnu strategiju za inkluziju osoba sa invaliditetom
- 2.2.6. Usvojiti Nacionalnu strategiju za borbu protiv siromaštva
- 2.2.7. Podizanje nivoa kompetentnosti zaposlenih, reforma cjeloživotnog učenja

³ https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=yth_empl_100&lang=en

⁴ Metodologija za broj zaposlenih Monstata: [https://monstat.org/userfiles/file/zarade/Prirucnik%20nezaposlenosti%20u%20CG_20_3_2015%20\(1\).pdf](https://monstat.org/userfiles/file/zarade/Prirucnik%20nezaposlenosti%20u%20CG_20_3_2015%20(1).pdf)

- 2.2.8. Uvođenje novih šema rada, usklađivanje profesionalnih i privatnih obaveza
- 2.2.9. Unaprijediti grant šeme za zapošljavanje osoba s invaliditetom s akcentom na sticanje kvalifikacija za održiva i dugoročna radna mjesta s fokusom na unapređenje zapošljivosti
- 2.2.10. Sprovesti mentorsku podršku za pronalazak posla (aktivacija) i zadržavanje radnog mjesta za osobe s invaliditetom (sticanje vještina i napredak)
- 2.2.11. Razmotriti inkluzivni oporavak s fokusom na poboljšanje životnog standarda osoba s invaliditetom
- 2.2.12. Reforma nacionalnog sistema utvrđivanja invaliditeta
- 2.2.13. Unaprijeđivanje procesa standardizacije usluga u oblasti socijalne i dječije zaštite i procesa licenciranja pružalaca socijalnih usluga
- 2.2.14. Unaprjeđenje poreskih i drugih propisa od značaja za razvoj davanja za opšte dobro (društveno odgovorno poslovanje)
- 2.2.15. Usvojiti Zakon o stečaju za fizička lica

Prioritet 2.3.: Jačanje kapaciteta Zavoda za zapošljavanje

- 2.3.1 Jačanje operativnih kapaciteta Zavoda za zapošljavanje za sprovođenje usluga i mjera putem digitalizacije
- 2.3.2 Povećanje budžeta za aktivne mjere zapošljavanja teže zapošljivih lica
- 2.3.3 Povećanje zapošljivosti odraslih kroz unapređenje njihovih vještina i kompetencija potrebnih tržištu rada
- 2.3.4 Podržati mlade i žene u njihovom prelasku na tržište rada
- 2.3.5 Povećati izdvajanja za dokvalifikacije i prekvalifikacije
- 2.3.6 Uspostaviti bolju povezanost između ZZZCG i centara za socijalni rad
- 2.3.7 Uspostavljene procedure za zahtjeve stranih radnika za privremeni boravak i sezonsko zapošljavanje u crnogorskim predstavništvima u zemlji odakle dolaze
- 2.3.8 Implementirati bolju povezanost između baza podataka Zavoda za zapošljavanje i Uprave prihoda i carina

Prioritet 2.4. : Jačanje kapaciteta Uprave za kadrove

- 2.4.1. Unapređenje postupka oglašavanja, selekcije kandidata, kadrovskog planiranja;
- 2.4.2. Unapređenje stručnog osposobljavanja; razvoj novih oblika edukacije, uključujući inovacije i digitalizaciju;
- 2.4.3. Unapređenje sistema upravljanja ljudskim resursima;
- 2.4.4. Unapređenje Centralne kadrovske evidencije;
- 2.4.5. Razvoj novih e-servisa

Operativni cilj 3: Diversifikacija ekonomije, redizajniranje turizma

Indikatori	2020. godina	2026. godina
Formiran kreditno garantni fond	Ne	Da
Plasmani privredi kroz mehanizam kreditno garantnog fonda	0	Najmanje 300.000.000 eura (kumulativno za period)
Plasmani privredi kroz državnu banku/IRF	200.000.000 eura	Najmanje 1.000.000.000 eura (kumulativno za period)
Agrobudžet	44.800.000 eura	Najmanje 80.000.000 eura na kraju 2026. godine
Broj noćenja u sjevernom region u odnosu na ukupan broj noćenja	3%	10%
Prosječna dnevna potrošnja turista	55 eura	80 eura
Pokrivenost uvoza izvozom	17,4%	25%

Prioritet 3.1.: Jačanje domaće privrede

- 3.1.1. Povećanje agrobudžeta na najmanje 80 miliona eura
- 3.1.2. Sprovođenje koncepta socijalnog preduzetništva kroz osnivanje socijalnih privrednih društava
- 3.1.3. Podrška crnogorskim kompanijama za lanac snadbijevanja kompanija iz EU i SAD koje sele poslovanje iz Kine
- 3.1.4. Podrška investicijama u sektoru proizvodnje hrane u cilju jačanja konkurentnosti
- 3.1.5. Obezbijediti plaćanje domaćih poljoprivrednih proizvođača u roku od 30 dana od strane trgovinskih lanaca
- 3.1.6. Izgradnja mehanizma za privlačenje investicija prerađivačke i IKT industrije u biznis zone
- 3.1.7. Omogućiti prisustvo domaćih proizvoda u objektima kolektivnog smještaja
- 3.1.8. Veća podrška programa konkurentnosti sa fokusom na primarne i sekundarne sektore privrede
- 3.1.9. Donošenje nove Strategije razvoja poljoprivrede
- 3.1.10. Donošenje smjernica za revitalizaciju i razvoj prerađivačke industrije
- 3.1.11. Osnivanje berze poljoprivrednih proizvoda (digitalizacija poljoprivrede)
- 3.1.12. Ubrzati procedure za odobravanje IPARD sredstava
- 3.1.13. Uspostavljanje logističke infrastrukture za distribuciju domaćih proizvoda

- 3.1.14. Stvoriti pretpostavke za veću zastupljenost crnogorskih proizvođača na prodajnim mjestima
- 3.1.15. Unaprijediti strukturne mjere i tržišne politike u ribarstvu
- 3.1.16. Unaprijeđenje sistema elektronske registracije preduzeća sa posebnim osvrtom na omogućavanje registracije svih vrsta kompanija
- 3.1.17. Usaglašavanje sektorskih zakona sa EU Direktivom o uslugama
- 3.1.18. Jačanje konkurentske pozicije MMSP kroz uspostavljanje jedinstvene pristupne tačke
- 3.1.19. Razmotriti osnivanje državne banke kroz transformaciju IRF-a
- 3.1.20. Osnovati kreditno garantni fond
- 3.1.21. Razmotriti osnivanje državnog osiguravajućeg društva
- 3.1.22. Omogućiti šeme osiguranja finansiranja izvoza

Prioritet 3.2.: Povećanje podrške za izvoznike i supstitucije uvoza

- 3.2.1. Privlačenje stranih direktnih investicija u primarne i sekundarne sektore privrede
- 3.2.2. Jačanje uloge ekonomske diplomatije uz snažnu koordinaciju sa MVP, ambasadama i diplomatskim predstavništvima
- 3.2.3. Izdašnije mjere za podršku izvoznoj komponenti inovativne industrije

Prioritet 3.3.: Redizajniranje turizma

- 3.3.1. Stvaranje visoko kvalitetnog integrisanog turističkog proizvoda
- 3.3.2. Implementacija održivog zelenog turizma
- 3.3.3. Unapređenje kvaliteta smještajnih jedinica
- 3.3.4. Razvoj destinacijskog menadžmenta
- 3.3.5. Specijalizacija turističkih proizvoda visoke dodate vrijednosti na seoskim, planinskim i udaljenim područjima
- 3.3.6. Fokusiranje na produženje sezone
- 3.3.7. Povećanje broja turista u centralnom i sjevernom regionu
- 3.3.8. Jačanje i uvođenje šema kvaliteta standarda

Operativni cilj 4: Kvalitetnija realizacija infrastrukturnih projekata

Indikatori	2020. godina	2026. godina
Realizacija kapitalnog budžeta ⁵	178.000.000 eura	1.500.000.000 eura (kumulativno za period)
Realizacija projekata iz Ekonomskog i investicionog plana za Zapadni Balkan	0 eura	500.000.000 eura (kumulativno za period)
Investicije u fer energetska tranziciju iz sopstvenih sredstava, kredita i ostalih grantova (državne i privatne kompanije)	N/A	500.000.000 eura (kumulativno za period) preciznije
Poboljšanje projektne dokumentacije za projekte sa jedinstvene liste infrastrukturnih projekata	Mali broj projekata ima zrelost projekata koji su spremni za finansiranje	Najmanje 30% projekata u kategoriju 1a ili 1b
Izgradnja autoputa Bar-Boljare	Nezavršena prioritetna dionica Mateševo Kolašin	Završena prioritetna i dionica autoputa do granice sa Srbijom (2027. godina)
Realizacija Strategije razvoja energetike	22,7%	Najmanje 70%

Prioritet 4.1. : Kvalitetna realizacija infrastrukturnih projekata

- 4.1.1. Ojačati kapacitete za planiranje i pripremu projekata
- 4.1.2. Revidiranje jedinstvene liste prioritetnih infrastrukturnih projekata u smislu stepena zrelosti projekata i potrebnih troškova za realizaciju
- 4.1.3. Kvalitetnija realizacija projekata koji se mogu finansirati iz EU fondova
- 4.1.4. Kvalitetnija realizacija projekata koji se finansiraju iz kapitalnog budžeta
- 4.1.5. Unapređenje administrativnih kapaciteta u ključnim institucijama koje se bave planiranjem i upravljanjem sredstvima EU podrške, prije svega u Upravi javnih radova i Upravi za saobraćaj
- 4.1.6. Zamjena visokonaponske opreme u trafostanicama
- 4.1.7. Rekonstrukcija sistema zaštite u prenosnoj mreži

⁵ Kapitalni dio državnog budžeta

- 4.1.8. Početak izgradnje HE Komarnica
- 4.1.9. Izgradnja novih trafostanica u sjevernom regionu
- 4.1.10. Dogradnja HE Perućica
- 4.1.11. Implementacija projekta Solari 10.000+
- 4.1.12. Implementacija Smart grid i Smart Metering sistema u distributivnoj mreži CEDIS
- 4.1.13. Razvoj infrastrukture za širokopojasni pristup internetu
- 4.1.14. Poboljšanje energetske efikasnosti u zgradama javnog i rezidencijalnog sektora
- 4.1.15. Rekonstrukcija magistralnog puta M-3, dionica Podgorica – Danilovgrad
- 4.1.16. Rekonstrukcija magistralnog puta M-3, dionica Nikšić – Danilovgrad
- 4.1.17. Rekonstrukcija magistralnog puta M-3, obilaznica oko Nikšića
- 4.1.18. Rekonstrukcija magistralnog puta M-3, dionica Vidrovan – Jasenovo Polje
- 4.1.19. Rekonstrukcija magistralnog puta M-3, dionica Zaborje – Seljani
- 4.1.20. Rekonstrukcija magistralnog puta M-3, dionica Seljani – Plužine
- 4.1.21. Rekonstrukcija magistralnog puta Šćepan Polje - Plužine
- 4.1.22. Razmotriti sljedeće inicijative opština⁶:
 - 4.1.22.01. Izgradnja sabirnog centra sa hladnjačom u opštini Tuzi
 - 4.1.22.02. Proizvodnja huminskih đubriva, kulturnih supstrata, smješe za tresetne kocke i ljekovitog blata u Opštini Tuzi
 - 4.1.22.03. Unapređenje sakupljanja i stepena prečišćavanja otpadnih voda u Kolašinu
 - 4.1.22.04. Renoviranje i adaptacija objekata od javnog značaja u Kolašinu (Dom Kulture, Zgrada Opštine (Spomen Dom) Muzej, zgrada stare osnovne škole, Dom učenika)
 - 4.1.22.05. Unapređenje saobraćaja i urbane mobilnosti u Opštini Kolašin
 - 4.1.22.06. Izgradnja sportske infrastrukture sa prilaznim saobraćajnicama u Opštini Kolašin
 - 4.1.22.07. Unapređenje vodosnabdijevanja i upravljanja vodama i rječnim slivovima u Opštini Kolašin
 - 4.1.22.08. Poboljšanje stepena energetske efikasnosti zgrada i javnih objekata u Opštini Kolašin
 - 4.1.22.09. Unaprijeđenje energetske efikasnosti javne rasvjete u Opštini Kolašin
 - 4.1.22.10. Ušteda toplotne i električne energije u domaćinstvima u Opštini Kolašin

⁶ Opštine Žabljak, Kolašin, Berane i Tuzi su jedine JLS koje su dostavile prijedloge.

4.1.22.11. Održivo upravljanja zaštićenim područjima u Opštini Kolašin

4.1.22.12. Izgradnja skijaške infrastrukture na Žabljaku

Prioritet 4.2.: Fer energetska tranzicija

4.2.1 Finansijska podrška domaćinstvima u cilju primjene mjera energetske efikasnosti

4.2.2 Ekološka rekonstrukcija TE Pljevlja

4.2.3 Uraditi analizu fer energetske tranzicije (just energy transition)

4.2.4 Razmotriti formiranje holdinga - regionalnog centra za proizvodnju, preradu i plasman mlječnih proizvoda, voća i povrća, žitarica, meda, začinskog i ljekovitog bilja sa oznakom geografskog porijekla proizvoda i najvišim standardima kvaliteta u proizvodnji hrane u Pljevljima

4.2.5 Razmotriti otvaranje fabrike za proizvodnju cementa u Pljevljima

4.2.6 Razmotriti diversifikaciju djelatnosti eksploatacije uglja kao posljedica prilagođavanja mogućem napuštanju uglja u proizvodnji električne energije 2035. godine, jednim dijelom, u preradu drveta i proizvodnju proizvoda sa visokom dodatnom vrijednošću, na ekološko prihvatljiv način uz efikasno korišćenje resursa u skladu sa principima cirkularne ekonomije

4.2.7 Značajne investicije EPCG grupe u obnovljive izvore energije

4.2.8 Poboljšanje otpornosti električnih mreža i energetske tranzicije u ruralnim područjima

4.2.9 Eksploatacija nafte i gasa na Jadranskom moru uz ispunjavanje najstrožijih ekoloških kriterijuma

4.2.10 Usvojiti Zakon o mjerama sigurnosti prilikom istraživanja i proizvodnje ugljovodonika u podmorju

4.2.11 Značajnije korišćenje alternativnih izvora energije kroz privatno javna partnerstva (solar, hidro, vjetar)

4.2.12 Bolja realizacija Strategije razvoja energetike

4.2.13 Izgradnja VE Gvozd

Prioritet 4.3.: Bolja saobraćajna integracija

4.3.1. Uspostavljanje strateškog okvira za sprovođenje inteligentnih transportnih sistema (ITS) na ključnoj drumskoj, željezničkoj i pomorskoj mreži i za usklađivanje sa Direktivom o Inteligentnim transportnim sistemima

4.3.2. Ubrzati implementaciju Strategije razvoja saobraćaja 2019-2035. godine,

4.3.3. Usklađivanje zakonodavstva sa TEN-T i TEN-E pravnom tekovinom EU

- 4.3.4. Jačanje administrativnih kapaciteta za trans-evropske mreže u oblasti saobraćaja, telekomunikacija i energetike;
- 4.3.5. Unapređenje saobraćajne infrastrukture rekonstrukcijom postojećih magistralnih puteva
- 4.3.6. Završetak izgradnje autoputa Bar Boljare (dionica do granice sa Srbijom)
- 4.3.7. Infrastrukturno jačanje Luke Bar kroz povezivanje sa autoputem Bar Boljare i željezničkom mrežom
- 4.3.8. Početak izgradnje Jadransko jonskog autoputa
- 4.3.9. Unapređenje kapaciteta Aerodroma Crne Gore
- 4.3.10. Rekonstrukcija I modernizacija željezničke pruge Bar – Vrbnica-granica sa Republikom Srbijom

Nacrt za javnu raspravu

Operativni cilj 5: Inovacije, digitalizacija i zelena ekonomija

Indikatori	2020. godina	2026. godina
Povećanje izdvajanja u istraživanje i razvoja (država)	0,36% BDP-a (2019.)	1% BDP
Ulaganje u inovacije	667.500 eura	4.000.000 eura
Završena zgrada Naučno tehnološkog parka	Ne	Da
Udio ICT u BDP	4%	8%
Puna digitalizacija javnih servisa	Ne	Da
Pokrivanje ruralnog područja telekomunikacionom mrežom	Ne	Da
Fond za inovacije	Ne	Da

Prioritet 5.1.: Inovativna i digitalna Crna Gora

- 5.1.1. Poboljšanje digitalizacije e-uprave kroz razvoj platformi složenih e-usluga
- 5.1.2. Obezbijediti sveobuhvatnu pokrivenost fiksnim elektronskim mrežama sa optičkim vlaknima i mobilnim 5G mrežama, uključujući široku primjenu 5G koridora i pametnih sistema upravljanja saobraćajem duž transportnih trasa, i omogućiti univerzalni i cjenovno dostupan pristup Gigabitnoj povezanosti u svim urbanim i ruralnim oblastima.
- 5.1.3. Realizacija Digitalne agende za Zapadni Balkan
- 5.1.4. Donijeti Strategiju intelektualne svojine
- 5.1.5. Jačanje S3 infrastrukture i vještina
- 5.1.6. Jačanje nacionalnog inovacionog i istraživačkog ekosistema
- 5.1.7. Veći podsticaji za unapređenje digitalnih kompetencija u MMSP u prioritetnim sektorima S3
- 5.1.8. Uspostavljanje saradnje sa internacionalnim provajderima obrazovnih programa
- 5.1.9. Identifikacija tehnoloških "niša" i izbor fokusnih IKT tehnologija sa potencijalom koje će biti podrška istraživanju i razvoju u cilju stvaranja inovativnih servisa/proizvoda
- 5.1.10. Uspostavljanje jasnih i transparentnih smjernica i politike intelektualne svojine naklonjene preduzetništvu koje podstiču komercijalizaciju istraživanja i razvoja.
- 5.1.11. Jačanje podrške IKT klasterima

- 5.1.12. Digitalizacija obrazovanja i razvoj digitalnih vještina
- 5.1.13. Pravedan i jednak pristup svim srednjoškolcima osnovnim digitalnim vještinama
- 5.1.14. Povećanje digitalnih vještina zaposlenih u javnoj upravi
- 5.1.15. Uspostavljanje kontakt tačke u Vladi koja će biti zadužena za komunikaciju sa najvećim svjetskim IKT kompanijama
- 5.1.16. Uvođenje sistema plaćanja (Paypal, Stripe)
- 5.1.17. Uspostaviti saradnju sa globalnim provajderima usluge rezervacije smještaja (Booking, Airbnb i ostali) radi sagledavanja broj pružalaca usluga individualnog smještaja i dizajniranja mogućih pilot projekata u inovacijama za globalnu promociju
- 5.1.18. Digitalna transformacija i pružanje eusluga od strane lokalnih samouprava
- 5.1.19. Najmanje 5% imovine u državnom vlasništvu omogućiti za inovativni ekosistem
- 5.1.20. Uvođenje inovacionih vaučera
- 5.1.21. Povećanje budžeta za inovativne djelatnosti
- 5.1.22. Međusobno povezivanje i interoperabilnost registara, sistema i usluga za razmjenu podataka između nacionalnih javnih organizacija
- 5.1.23. Uspostavljanje strateškog i operativnog okvira za digitalnu transformaciju
- 5.1.24. Uvođenje e-računa
- 5.1.25. Razvoj digitalnog kurikuluma u osnovnim i srednjim školama
- 5.1.26. Razmoriti ukidanje/smanjenje parafiskalnih nameta koje placaju operatori elektronskih komunikacija pruzaoci usluga pristupa internetu i prenosa TV kanala do krajnjih korisnika
- 5.1.27. Transponovanje EU Direktiva 2014/61/EU Evropskog parlamenta kroz usvajanje Zakona o mjerama za smanjenje troškova postavljanja elektronskih komunikacionih mreža velikih brzina
- 5.1.28. Razvoj i nadogradnja digitalnih vještina kod osoba s invaliditetom

Prioritet 5.2.: Zelena Crna Gora

- 5.2.1. Smanjenje emisija gasova sa efektom staklene bašte (GHG)
- 5.2.2. Razmotriti uvođenje subvencija za kupovinu električnih vozila sa nultom emisijom CO2 uz oslobadjanje plaćanja registracije 10 godina
- 5.2.3. Razmotriti uvođenje subvencija za kupovinu električnih vozila– hibridi, uz oslobadjanje placanja registracije 10 godina
- 5.2.4. Pripremiti Program izgradnje / završetka / rekonstrukcije vodovodnih i kanalizacionih sistema, uključujući postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda

- 5.2.5. Ažurirati program koncesija koji uključuje industrijski otpad
- 5.2.6. Povezivanje industrijskog razvoja sa S3
- 5.2.7. Ažuriranje programskih linije za industrijski razvoj usmjeravanjem ka zelenoj industriji
- 5.2.8. Remedijacija nelegalnih i neuređenih odlagališta otpada;
- 5.2.9. Sanacija industrijskih lokacija i zagađenog zemljišta
- 5.2.10. Emisija zelenih obveznica za finansiranje zelenih projekata
- 5.2.11. Izgradnja stanica za punjenje električnih automobila
- 5.2.12. Implemetacija zelenog javnog transporta u JLS
- 5.2.13. Razvoj infrastrukture za upravljanje otpadom
- 5.2.14. Stvaranje stimulatavnog zakonodavnog i regulatornog okvira za privatna ulaganja u proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora (osim za male HE)
- 5.2.15. Smanjenje stavljanja u promet i upotrebe laganih plastičnih kesa za nošenje i plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu

Nacrt za javnu raspravu

Operativni cilj 6: Dobro upravljanje, efikasna koordinacija i monitoring strateških dokumenata i projekata

Indikator	2020. godina	2026. godina
Formirano posebno tijelo na nivou Vlade Crne Gore za koordinaciju (Institut za razvoj)	Ne	Da

Prioritet 6.1. Unaprijediti sistem strateškog planiranja

- 6.1.1. Uspostavljanje Instituta za razvoj za koordinaciju razvojnih strategija, programa, akcionih planova, radnih grupa, investicija, međunarodnih finansijskih institucija i pristupa EU fondovima
- 6.1.2. Uspostaviti centralizovani organ za prenos znanja u javnom sektoru
- 6.1.3. Jačanje kapaciteta za pripremu, sprovođenje i praćenje EU projekata

Prioritet 6.2. Bolja koordinacija između centralne vlade, operativnih uprava i tijela, jedinica lokalne samouprave, međunarodnih institucija

- 6.2.1 Usvajanje principa projektnog menadžmenta u razvojnim projektima
- 6.2.2 Poboľšan kvalitet projektnog ciklusa
- 6.2.3 Unaprijeđena saradnja sa međunarodnim finansijskim i projektnim institucijama

Prioritet 6.3. Dobro upravljanje

- 6.3.1. Obezbijediti neophodne resurse i razviti kapacitete sektora za nacionalne račune Monstata
- 6.3.2. Uspostavljanje potpune elektronske registracije preduzeća
- 6.3.3. Usvajanje inoviranog Zakona o slobodnom pristupu informacijama I unapređenje njegovog sprovođenja
- 6.3.4. Usvojiti Strategiju za unapređenje sistema upravljanja i unutrašnje finansijske kontrole u javnom sektoru
- 6.3.5. Pripremiti analizu zaposlenih stranih državljana u proteklih 15 godina
- 6.3.6. Markiranje derivata nafte u Crnoj Gori, određivanje prisustva i koncentracije markera u derivatima nafte
- 6.3.7. Usklađivanje sa pravnom tekovinom EU u oblasti kretanja kapitala i plaćanja, uključujući i sticanje imovinskih prava, kao i u oblasti platnih sistema
- 6.3.8. Ojačati kapacitete u Direktoratu za koordinaciju i upravljanje EU sredstvima

6.3.9. Razvijanje digitalnih servisa/usluga za stanovništvo, privredu, povezivanje sa drugim socijalnim institucijama u zemlji i regionu uz unapređivanje sistema izvještavanja u Fondu PIO uz upotrebu poslovne inteligencije

6.3.10. Uskladiti zakonodavni okvir sa pravnom tekovinom u oblasti privrednog prava, s posebnim fokusom na direktivu 2017/828 koja tretira prava akcionara, kao i direktive iz 2019. koje se odnose na upotrebu digitalnih alata i prekograničnih aktivnost

6.3.11. Unaprijediti funkcionalnost Egalizacionog fonda

Nacrt za javnu raspravu